

Annales Canonici 15 (2019) I • s. 35-47

DOI: <http://dx.doi.org/10.15633/acan.3394>

Małgorzata Chojara-Sobiecka

ORCID: 0000-0003-2498-6735

Kinga Karsten

ORCID: 0000-0001-6244-8650

ks. Piotr Kroczek

ORCID: 0000-0002-6872-2953

UNIWERSYTET PAPIESKI JANA PAWŁA II W KRAKOWIE

Transgraniczny przepływ danych osobowych wiernych Kościoła katolickiego z Polski – na przykładzie kazusu

Wraz z emigracją wiernych Kościoła katolickiego z Polski oraz innymi okolicznościami, które powodują kontakt kościelnych podmiotów krajowych (polskich) z podmiotami mającymi siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, narasta zjawisko transgranicznego przepływu danych osobowych. Bez wątpienia zjawisko to może spowodować wzrost ryzyka dla bezpieczeństwa ich przetwarzania (por. motyw 115 RODO¹).

Należy zwrócić uwagę, że transgraniczny przepływ danych – zgodnie z nowymi regulacjami dotyczącymi przetwarzania danych osobowych na czele z Dekretem KEP² – to każde przekazywanie danych „poza terytorium Rzeczypospolitej

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (Dz. Urz. UE L Nr 119, str. 1 ze sprost.).

² Dekret ogólny w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydany przez Konferencję Episkopatu Polski, w dniu 13 marca 2018 r., podczas 378. Zebrania Plenarnego w Warszawie, na podstawie kan. 455 Kodeksu Prawa Kanonicznego, w związku z art. 18 Statutu KEP, po uzyskaniu specjalnego zezwolenia Stolicy Apostolskiej z dnia 3 czerwca 2017 r., „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 30 (2018), s. 31–45 [dalej: Dekret KEP].

Polskiej” (art. 37 ust. 1 pkt 6 Dekretu KEP, por. art. 4 pkt 23 RODO). Transgraniczne przekazywanie danych zostało szczegółowo uregulowane we wspomnianym Dekrecie KEP (np. w art. 8 ust. 2; art. 11 ust. 2; art. 37 ust. 1 pkt 6; art. 21 ust. 2 pkt 5).

Przedmiotowe regulacje nie naruszają zasady swobody komunikacji osób prawnych i fizycznych Kościoła katolickiego w Polsce ze Stolicą Apostolską, z Konferencjami Biskupów, z Kościołami partykularnymi, a także między sobą i z innymi wspólnotami, instytucjami, organizacjami i osobami w kraju i za granicą (art. 43 zd. 1 Dekretu KEP). Prawodawca zdecydował się także na wprowadzenie reguły interpretacyjnej mającej zastosowanie do Dekretu KEP zakazującej interpretowania jego przepisów „w sposób, który w istotnym stopniu ograniczałby tę swobodę” (art. 43 zd. 2 Dekretu KEP). *Nota bene* takie rozwiązanie legislacyjne należy uznać za błędne – jest to bowiem przepis zbędny w kontekście kan. 18 Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku³. Kanon ten w istocie zawiera identyczną dyrektywę interpretacyjną, co art. 43 zd. 2 Dekretu KEP, opartą na jednej z reguł prawa kanonicznego: „odia restringi, et favores convenit amplirati”⁴.

Celem niniejszego artykułu jest pokazanie na przykładzie przypadku zastosowania tych nowych regulacji dotyczących danych osobowych obowiązujących w Kościele katolickim w Polsce w zakresie przekazywania danych poza granicę naszego kraju przez kościelne publiczne osoby prawne. Do osiągnięcia tego celu będziemy zmierzać w kolejnych etapach, którymi będą: analiza stanu faktycznego przypadku, ustalenie norm mających zastosowanie do jego rozwiązania, określenie wszystkich przesłanek mających znaczenie dla oceny faktów, a następnie subsumpcja i rozwiązanie przypadku. Zaproponowane rozwiązanie przedmiotowego przypadku może być *mutatis mutandis* przydatne w praktyce kurii diecezjalnych.

3 *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, 25.01.1983, „Acta Apostolicae Sedis” [dalej: AAS] 75 (1983) pars II, s. 1–301; tekst łacińsko-polski: *Kodeks prawa kanonicznego*, przekład zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984 [dalej: KPK 1983].

4 Bonifatio PP. VIII, *De regule iuris*, 3.03.1298, w: *Liber sextus decretalium*, w: *Corpus Iuris Canonici*, editio Lipsiensis secunda post Ae. L. Richteri curas ad librorum manuscriptorum et editionis romanae fidem recognovit et adnotatione critica instruxit Ae. Friedberg, vol. 2, Lipsiae 1881, col. 1122, Regula xv.

1. Ustalenie stanu faktycznego

Dane do ustalenia pełnego opis stanu faktycznego przypadku pochodzą z trzech źródeł. Tymi źródłami są: 1) list, 2) nieoficjalna rozmowa z nadawcą listu, 3) rozmowa z proboszczem własnym osób wskazanych w liście. Bez wątplenia, administrator danych osobowych (także) przy podejmowaniu decyzji o transgranicznym przekazaniu danych powinien wziąć pod uwagę wszystkie dostępne mu źródła informacji (pkt 1–3), a nie tylko te oficjalne (pkt 1).

Dane wynikające z pierwszego źródła informacji (pkt 1) są następujące – Der Verband der Diözesen Deutschlands⁵ wysłał pismo do jednej z kurii na terenie Polski: „Bitte um Ausfertigung und Übersendung von Personenstandsunterlagen”, co przetłumaczono w dwujęzycznym liście jako „Prośbę o odnalezienie i odesłanie danych osobowych”. Przedstawiono w nim, że VDD został poproszony (bez wskazania podmiotu proszącego) o wystawienie świadectwa chrztu dwóch osób.

W związku z tym VDD zwrócił się do wspomnianej kurii o pomoc i poprosił o potwierdzenie, czy wymienione w piśmie osoby są ochrzczone. W piśmie podano ich imiona, nazwiska, daty urodzenia oraz miejsce zamieszkania w Polsce. Dodatkowo wskazano (lecz tylko w wersji polskiej listu), że potwierdzenie to jest potrzebne „w celach kościelnych”.

Ponadto z drugiego źródła, czyli z nieoficjalnej telefonicznej rozmowy kanclerza kurii diecezji w Polsce z osobą podpisaną pod wyżej wymienionym pismem, uzyskano następujące informacje – osoby wskazane w piśmie są Polakami. Pracując i mieszkając w Niemczech, podały one w zeznaniach podatkowych, że są osobami nieochrzczone. Zapewne – jak uczy doświadczenie życiowe i sugerował to niemiecki rozmówca kanclerza – ich działanie było podyktowane chęcią uniknięcia płacenia w Niemczech kościelnego podatku⁶.

Z trzeciego źródła, czyli rozmowy z proboszczem własnym osób wskazanych w piśmie – będących w nomenklaturze kodeksowej w Polsce „przybyszami” (kan. 100 KPK 1983), wynika, że osoby te nie tylko są ochrzczone, ale zawarły także między

⁵ Jest to Stowarzyszenie Diecezji Niemieckich z siedzibą w Monachium w Niemczech, które odpowiada za realizację wspólnych zadań prawnych i gospodarczych zrzeszonych diecezji [dalej: VDD]. Jest to podmiot świeckiego prawa publicznego (Körperschaft des öffentlichen Rechts). VDD trzeba odróżnić od Die Deutsche Bischofskonferenz [dalej: DBK], czyli Konferencji Episkopatu Niemiec, która jest instytucją zrzeszającą biskupów niemieckiej części Kościoła katolickiego.

⁶ W Niemczech istnieje tzw. podatek kościelny (*Kirchensteuer*).

sobą małżeństwo kanoniczne. Dodatkowo uzyskano informację, że urząd skarbowy w Niemczech (*Steuerbehörde Finanzamt*), posiadając informacje o chrzcie danych osób i przyjęciu przez nie innych sakramentów, prowadząc sprawę podatkową, zwykle żąda potwierdzenia od strony kościelnej tego, czy dane osoby należą, czy nie należą do Kościoła katolickiego.

2. Ustalenie norm mających zastosowanie do rozwiązania przypadku

Wniosek o wydanie i przesłanie dokumentów stanu cywilnego był skierowany do podmiotu w Polsce i dotyczył obywateli polskich, których parafia chrztu świętego mogła mieścić się w Polsce. Ponadto wniosek dotyczył danych, które są nierozzerwalnie związane z wewnętrzną działalnością Kościoła katolickiego, tj. informacji o stanie kanonicznym osób wymienionych w piśmie – pytano bowiem o to, czy osoby te są ochrzczone. Przedmiot pytań wskazuje na to, iż zastosowanie znajdują szczegółowe zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych, stosowane przez Kościół katolicki.

List skierowano do podmiotu w Polsce. Zatem z uwagi na terytorialność oraz fakt, iż na terenie Polski Kościół katolicki wypełnił przesłanki z art. 91 RODO, dostosowując do nowego unijnego rozporządzenia swoje istniejące już wcześniej (tj. przed wejściem w życie RODO) regulacje dotyczące ochrony danych osobowych, znajdują zastosowanie przepisy tego nowego aktu normatywnego, czyli Dekretu KEP.

Dekret KEP określa szczegółowe zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim w Polsce (art. 1). Jednakże Dekret KEP nie jest jedynym aktem prawnym mającym zastosowanie do rozwiązania przedstawionego przypadku. Zastosowanie ma także prawo powszechne Kościoła. Wynika z tego to, że administrator danych osobowych (art. 5 pkt 4), który przetwarza dane osobowe w Polsce, musi oprzeć się na przepisach prawa powszechnego kanonicznego, Dekrecie KEP oraz ewentualnie – jeżeli zajdzie taka potrzeba – na innych niż Dekret KEP przepisach partykularnego prawa kanonicznego w Polsce.

Już *prima facie* przedstawiony przypadek jest przypadkiem trudnym, którego rozwiązanie, z racji pierwszeństwa, może wpłynąć na ukształtowanie się praktyki.

W celu rozwiązania przypadku należy poczynić kilka uwag.

2.1. Uwaga pierwsza – zakres obowiązywania Dekretu KEP

Administrator musi spełnić wymagania z Dekretu KEP i nie może przesłać danych, jeżeli nie ma podstawy określonej w art. 34 Dekretu KEP, który reguluje tę kwestię. Ponadto administrator ma prawo i jednocześnie obowiązek sprawdzania standardu ochrony danych poza granicami Polski. *Implicite* to prawo i obowiązek są określone w art. 37 ust. 1 pkt 6 Dekretu KEP i – co ma znaczenie przy wykładni Dekretu KEP – w zasadzie prawnej, z art. 91 ust. 2 RODO dostosowanie przepisów związku wyznaniowego do RODO⁷. Na powyższej podstawie z Dekretu KEP Kościelny Inspektor Ochrony Danych może podejmować decyzje dotyczące dopuszczalności przekazywania danych do publicznej kościelnej osoby prawnej mającej siedzibę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej uzasadnione wątpliwościami odnośnie do ochrony tych danych.

Nota bene nie wiadomo, dlaczego prawodawca kościelny nie uznał apriorycznie krajów należących do Unii Europejskiej za kraje bezpieczne dla przekazywanych danych osobowych. Powinien był to uczynić, skoro w tych krajach Kościół katolicki albo stosuje RODO do swojej działalności, albo stosuje endogeniczne przepisy dostosowane, czyli spełniające standardy RODO zgodnie z art. 91 ust. 1 RODO.

W ramach sprawdzenia standardów ochrony strona polska powinna zatroszczyć się o los danych po ich przekazaniu i uzyskać zapewnienie, że bez podstawy prawnej dane te nie zostaną przekazane poza Kościół katolicki. Trzeba dodać, że zgodnie z Dekretem KEP „dane wrażliwe”, czyli „dane ujawniające pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz dane genetyczne, dane biometryczne, a także dane dotyczące zdrowia lub seksualności osoby fizycznej” (art. 5 pkt 9), nie mogą właściwie być w ogóle przekazane poza Kościół katolicki „bez zgody osób, których dane dotyczą” (art. 7 ust. 2). Wprawdzie przywołany przepis art. 7 ust. 2 Dekretu KEP brzmi: „Dane te nie są ujawniane poza Kościołem”, jednak zgodnie ze słowniczkiem Dekretu KEP „ujawnianie” odbywa się poprzez „przesłanie” (art. 5 pkt 2).

W tym miejscu pojawia się trudność – norma ze zdania ostatniego art. 7 ust. 2 Dekretu KEP nie obowiązuje VDD – *ergo*, VDD może dane przekazać do niemieckiego urzędu skarbowego (lub innego podmiotu), jeżeli już je dostanie od strony

⁷ Por. P. Kroczyk, P. Skonieczny, *Wykładnia Dekretu Konferencji Episkopatu Polski o ochronie danych osobowych z 2018 r.*, artykuł ukaze się w „*Studia Iuridica*” za 2019 rok.

polskiej. Niemiecki dekret dotyczący ochrony danych osobowych bowiem w tej kwestii nie stanowi żadnego zakazu⁸.

Na marginesie można tylko wskazać, że przekazując dane zgodnie z prawem kanonicznym i Dekretem KEP do VDD, tj. po wypełnieniu przesłanek z art. 34 Dekretu KEP i po sprawdzeniu standardów ochrony danych (reprezentowanych zarówno przez sam podmiot, jak i przez ustawodawstwo państwa, w którym podmiot ten się znajduje – tutaj Niemiec), polskie podmioty nie ponoszą odpowiedzialności za ich dalsze przetwarzanie zgodnie lub niezgodnie z prawem obowiązującym w Niemczech przez VDD.

2.2. Uwaga druga – adresat i nadawca listu

Zgodnie z art. 34 ust. 1 Dekretu KEP przekazanie danych do innego kościelnego zbioru danych może nastąpić: 1) na wniosek osoby, której dane dotyczą lub 2) „na wniosek administratora zbioru danych, w którym mają zostać użyte wnioskowane dane”.

W omawianym kazusie nadawcą listu jest VDD, czyli podmiot, o którym nie wiadomo, czy jest podmiotem spełniającym przesłankę posiadania „kościelnego zbioru” danych osobowych, która umożliwia staranie się o przekazanie danych. Oznacza to literalnie, że wnioskowane dane nie mogą inicjować istnienia zbioru, lecz jedynie zostać dołączone do już istniejącego.

Adresatem listu jest jedna z kurii polskich. Jak się wydaje jest ona administratorem danych wiernych pochodzących z odpisów (kopii) ksiąg z parafii diecezji. Przekazanie odpisów ksiąg parafialnych regulują w numerze 3 *Przepisy wydane przez księży biskupów Polski o prowadzeniu ksiąg parafialnych: ochrzczonych, bierzmowanych, małżeństw i zmarłych oraz księgi stanu dusz z 1947 roku*⁹: „Jeden egzemplarz ksiąg parafialnych pozostaje na miejscu, drugi zaś po ukończeniu

⁸ Mowa tu o obowiązującym w na terenie Niemiec dekrete regulującym dane osobowe. Dekret ten w jednakowym brzmieniu został promulgowany w każdej niemieckiej diecezji jako własna ustawa partykularna danej diecezji – Vollversammlung des Verbandes der Diözesen Deutschlands, Gesetz über den Kirchlichen Datenschutz [KDG], 20.11.2017. Zob. np. Bischof von Fulda, Gesetz über den Kirchlichen Datenschutz in der Diözese Fulda [Kirchliches Datenschutzgesetz – KDG], 11.04.2018, „Kirchliches Amtsblatt für die Diözese Fulda” 134 (2018), Stück v, Nr. 62, s. 49–77.

⁹ Opracowane przez ks. bp. F. Jopa, a uchwalone i przyjęte przez Episkopat Polski 5–7 września 1947 roku: F. Bączkiewicz, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, oprac. i do druku przygotowali: J. Baron, W. Stawinoga, t. 2, Opole 1958, s. 597–615. Uwaga: Dekret KEP podaje inną datę tego dokumentu, a mianowicie 26.10.1947 r. [dalej: Przepisy z 1947 r.].

roku, ma by przesłany w myśl przepisu kan. 470 § 3 do Kurii Diecezjalnej”. Ustawę o tytule Przepisy z 1947 r. należy uznać za obowiązującą, a przepis nr 3 za mający pełne zastosowanie. Jest tak pomimo tego, że ustawodawca powołuje się w numerze 3 Przepisów z 1947 r. na kan. 470 § 3 *Codex Iuris Canonici* z 1917 roku¹⁰, który nie ma odpowiednika w obowiązującym *Codex Iuris Canonici* z 1983 roku. Należy uznać bowiem, że Przepisy z 1947 r. są samoistną ustawą, a nie partykularnym rozporządzeniem wykonawczym do poprzedniego kodeksu. Gdyby było inaczej, wówczas po wejściu w życie nowego kodeksu Przepisy z 1947 r. automatycznie utraciłyby moc.

Oczywiste jest, że kuria nie ma osobowości prawnej. Nie jest więc „kościelną publiczną osobą prawną”, czyli podmiotem uprawnionym zgodnie z art. 34 ust. 2 Dekretu KEP do przekazania danych „innym podmiotom”. *Nota bene* – „inne podmioty” nie zostały przez prawodawcę bliżej dookreślone. Jest to niebezpieczne rozwiązanie.

Jednakże można uznać, że kuria jako administrator danych osobowych jest uprawniona do przesłania danych na podstawie art. 34 ust. 1 i ust. 3 Dekretu KEP. W tych przepisach bowiem nie wymieniono przesłanki bycia „kościelną publiczną osobą prawną” jako warunku do posiadania kompetencji do przekazywania danych. Muszą jednak zostać spełnione przesłanki w tych przepisach wymienione.

Wydaje się, opierając się na doświadczeniu życiowym, że VDD, pisząc do kurii diecezjalnej, w swoim zamiśle pisała do podmiotu zbiorczego, na który składają się instytucje i osoby, które świadczą biskupowi pomoc w zarządzaniu całą diecezją, zwłaszcza w kierowaniu działalnością pasterską, w administrowaniu diecezją i wykonywaniu władzy sędowniczej (kan. 469 KPK 1983). Innymi słowy w zamiśle pisała do diecezji jako administratora danych osobowych posiadającego osobowość prawną, na czele którego stoi biskup diecezjalny.

Możliwe byłoby także rozwiązanie, w którym VDD zwróciłby się bezpośrednio do parafii chrztu wymienionych osób – próbując odnaleźć właściwą parafię na podstawie posiadanych danych, np. miejsce zamieszkania w Polsce. Parafia jest bez wątpienia administratorem danych jako podmiot zobowiązany do przetwarzania danych w celu rejestracji stanu kanonicznego wiernych, na podstawie prawa powszechnego administratora takich danych, zgodnie z kan. 877 § 1 KPK 1983. Przepis ten stanowi, że „proboszcz miejsca udzielenia chrztu powinien bezzwłocznie

¹⁰ *Codex Iuris Canonici. Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus*, AAS 9 (1917) pars II, s. 11-456.

i dokładnie zapisać w księdze ochrzczonych nazwisko ochrzczonego, czyniąc wzmiankę o szafarzu, rodzicach, chrzestnych oraz o świadkach, jeśli występują, jak również o miejscu i dacie udzielonego chrztu, podając również datę i miejsce urodzenia”. W tym samym zbiorze mają być odnotowane np. bierzmowanie (kan. 895 KPK 1983), jak również to, co ma związek ze stanem kanonicznym wiernych z racji małżeństwa (z zachowaniem kan. 1133 KPK 1983), z racji adopcji, profesji wieczystej złożonej w instytucie zakonnym oraz zmiany obrządku (zob. kan. 535 § 2 KPK 1983), jak również „przyjęcia święceń wyższych”. Zgodnie z kan. 1054 KPK 1983 trzeba informować parafię chrztu – w celu odnotowania w księdze chrztów – „o każdym udzielonym święceniu”, a nie tylko „święceniu wyższym”.

2.3. Uwaga trzecia – miejsce użycia danych

Z językowego brzmienia przepisu art. 34 ust. 1 Dekretu KEP wynika, że dane mają zostać „użyte” przez podmiot wnioskujący. Zwrot „użycie danych” językowo oznacza zastosowanie lub wykorzystanie danych do jakiegoś celu¹¹. Realizacja tego celu powinna się zatem wiązać bezpośrednio z celami lub zadaniami własnymi administratora.

Jednakże z wyjaśnień ustnych (pkt 2) wynika, że wnioskowane dane nie miały być użyte np. w będącym do dyspozycji VDD zbiorze, lecz miały być przekazane do niemieckiego urzędu skarbowego. VDD byłoby więc tylko przekazicielem danych. Dane nie zostałyby użyte, czyli zastosowane, wykorzystane przez VDD.

Na tym tle nie jest jasne umieszczenie w polskiej wersji listu zdania informującego, że VDD został poproszony „w celach kościelnych” o świadectwa chrztu. VDD ich nie potrzebował, aby ich użyć do wskazanych celów.

2.4. Uwaga czwarta – cel użycia danych

Zgodnie z art. 34 ust. 2 Dekretu KEP przekazywanie danych osobowych przez kościelne publiczne osoby prawne innym podmiotom może nastąpić w przypadku, gdy: 1) jest to niezbędne dla wykonania zadań określonych w przepisach prawa lub 2) przekazanie jest niezbędne ze względu na ważne względy interesu publicznego.

Na tym tle należy zadać pytanie – jakie zadania określone w przepisach prawa (niemieckiego lub partykularnego kanonicznego obowiązującego w Niemczech)

¹¹ Zob. Użyć, w: *Słownik języka polskiego*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/uzyc;2534172.html> (1.05.2019).

może wykonać VDD, aby była spełniona przesłanka „ważnych względów interesu publicznego”. Uzyskanie odpowiedzi może stanowić niezbędną przesłankę dla przekazania wnioskowanych danych. Podstawą przekazania danych ma być „obowiązek prawny”. Może to być w prawie niemieckim (świeckim) np. przepis pozwalający niemieckiemu urzędowi skarbowemu żądać od VDD dowodów chrztu do celów podatkowych.

Wynika z tego, że powinno się od VDD uzyskać zapewnienie, że po pierwsze, uzyskane dane nie będą użyte przez VDD i bez podstawy prawnej wiążącej VDD nie będą przekazane przez VDD do niekościelnego zbioru danych (tu – do urzędu skarbowego), a po drugie, że dane wrażliwe (w tym przypadku dotyczące przynależności kościelnej) w ogóle nie będą przekazane poza Kościół (art. 7 ust. 2 Dekretu KEP).

2.5. Uwaga piąta – informacja przy przekazywaniu danych

Zgodnie z art. 34 ust. 2 przekazywanie danych osobowych przez kościelne publiczne osoby prawne innym podmiotom może nastąpić w przypadku, „gdy osoba, której dane dotyczą, została o tym poinformowana i uprzednio wyraziła zgodę na przekazanie danych w formie pisemnej”. Przytoczony przepis koduje więc dwa obowiązki po stronie podmiotu przekazującego dane. Muszą być one wypełnione łącznie. *Nota bene* zła redakcja tego przepisu powoduje pewną niepewność. Nie wiadomo, czy „w formie pisemnej” ma być wyrażenie zgody na przekazanie danych, czy też dane mają być przekazane w formie pisemnej.

Dodatkowo, zgodnie z art. 11 ust. 2. Dekretu KEP, jeżeli dane osobowe są przekazywane do publicznej kościelnej osoby prawnej mającej siedzibę poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (a ta sytuacja ma miejsce w omawianym kazusie), osoba, której dane dotyczą, ma prawo zostać poinformowana o odpowiednich zabezpieczeniach związanych z przekazaniem. Istotne jest to, że ten obowiązek poinformowania o odpowiednich zabezpieczeniach związanych z przekazaniem istnieje niezależnie od podstawy przekazania danych, czyli *de iure* w każdym przypadku przekazania jej danych poza granice Polski. Jest to obowiązek administratora, który musi być spełniony niezależnie do postawy osoby, której dane dotyczą.

2.6. Uwaga szоста – wystąpienie z Kościoła

Dodatkowa trudność, która się pojawia przy analizie kazusu, to problem prawny zawarty w pytaniu – czy skuteczne wystąpienie z Kościoła w Niemczech – zgodnie

z dekretem Konferencji Episkopatu Niemiec z 20 września 2012 roku¹² – zawsze wywołuje automatyczne skutki prawne w Polsce¹³.

Wydaje się, że nie. Dekret ogólny Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wystąpień z Kościoła oraz powrotu do wspólnoty Kościoła z dnia 7 października 2015 roku (który otrzymał *recognitio* Stolicy Apostolskiej) stanowi bowiem w pkt 12, że jeżeli z zagranicznej kurii diecezjalnej wpłynie bezpośrednio do parafii informacja o wystąpieniu z Kościoła, należy skonsultować się z własnym ordynariuszem miejsca, który po weryfikacji dokumentu podejmie decyzję w sprawie. Nie ma więc automatycznego uznawania w Polsce zagranicznych apostazji.

Wobec tego pojawia się wątpliwość prawna dotycząca obowiązywania prawa ustanowionego przez dekret niemiecki w stosunku do katolików mających tymczasowe zamieszkanie w Niemczech, a stałe zamieszkanie w innym kraju (w przypadku omawianego przypadku – w Polsce). Czy możliwe jest stwierdzenie, że istnieje zakaz przyjmowania sakramentów świętych w jednym kraju (Niemczech), a prawo do przyjmowania ich tam, gdzie nie obowiązuje niemieckie prawo partykularne?

Na razie trudność ta nie jest rozwiązana przez prawodawcę, nie ma też wiodącego podglądu doktryny kanonicznej w tej sprawie. Wydaje się także, że można podawać w wątpliwość skuteczność wystąpienia z Kościoła katolickiego (uniwersalnego) według obowiązujących w tym kraju przepisów.

3. Rozwiązanie przypadku

Powyższe uwagi uprawniają do sformułowania ogólnego rozwiązania analizowanego przypadku – wnioskowanych danych nie można przekazać. Przekazanie danych – co do zasady – byłoby wprawdzie możliwe, lecz dopiero przy przyjęciu założeń sformułowanych w uwagach i po spełnieniu wszystkich przesłanek w nich wymienionych.

Po ocenie standardów przetwarzania danych i zdecydowaniu, że VDD oraz ustawodawstwo niemieckie reprezentują poziom ochrony przetwarzania danych

¹² Allgemeines Dekret der Deutschen Bischofskonferenz zum Kirchenaustritt, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/presse/2012-145a-Allgemeines-Dekret-Kirchenaustritt_Dekret.pdf (13.04.2019).

¹³ Por. B. Banach, *Wystąpienie z Kościoła w Niemczech i jego konsekwencje kościelno-prawne*, „Currenda” 3 (2007), s. 399–409; W. Góralski, *Problem wystąpienia z Kościoła katolickiego w Republice Federalnej Niemiec*, „Prawo Kanoniczne” 58 (2015) nr 1, s. 3–21.

co najmniej równy z przepisami stosowanymi w Polsce (prawem kanonicznym powszechnym i partykularnym z Dekretem KEP na czele) dane osobowe przede wszystkim mogłyby być przekazane tylko wtedy, gdyby były przekazywane do zbioru VDD. W opisanym przypadku w liście inicjującym sprawę jest co prawda informacja o tym, że dane są potrzebne „w celach kościelnych”, jednak nie zostały one wskazane wystarczająco precyzyjnie. Ponadto do stwierdzenia, czy dane mogą zostać przekazane, potrzeba więcej informacji, które pozwolą na ocenę spełnienia pozostałych przesłanek określonych w rozważaniach powyżej.

Sumując, trzeba zauważyć, że transgraniczne przekazanie danych zawsze musi mieć mocne i pewne podstawy. Tylko wtedy można uniknąć zarzutu bezprawnego przekazania danych osobowych (w tym danych wrażliwych), a co za tym idzie – uniknąć roszczeń kanonicznych lub cywilnoprawnych.

SUMMARY

Cross-Border Flow of Personal Data of the Catholic Church's Faithful from Poland – on the Example of a Case Study

The article shows the practical application of data protection regulations in the process of cross-border data transfer by church public legal entities, using a case study as an example. After the presentation of the case study data, the authors of the articles make a few remarks concerning the binding regulations and their application. At the end of the article, the general request is formulated, which orders the controllers to undertake cross-border data transfer with great caution.

Keywords: cross-border flow of personal data, personal data, the faithful, the Catholic Church

Transgraniczny przepływ danych osobowych wiernych Kościoła katolickiego z Polski – na przykładzie przypadku

Artykuł pokazuje na przykładzie przypadku praktyczne zastosowanie regulacji dotyczących ochrony danych osobowych w procesie transgranicznego przekazywania danych przez kościelne publiczne osoby prawne. Po przedstawieniu danych przypadku autorzy artykułu czynią kilka uwag dotyczących obowiązujących regulacji i ich zastosowania. Na końcu

artykułu zostaje sformułowany ogólny wniosek, który nakazuje administratorom podejmować transgraniczne przekazywanie danych z wielką ostrożnością.

Słowa kluczowe: transgraniczny przepływ danych osobowych, dane osobowe, wierni, Kościół katolicki

BIBLIOGRAFIA

1. Allgemeines Dekret der Deutschen Bischofskonferenz zum Kirchenaustritt, https://www.dbk.de/fileadmin/redaktion/diverse_downloads/presse/2012-145a-Allgemeines-Dekret-Kirchenaustritt_Dekret.pdf (13.04.2019).
2. Banach B., *Wystąpienie z Kościoła w Niemczech i jego konsekwencje kościelno-prawne*, „Currenda” 3 (2007), s. 399–409.
3. Bonifatio PP. VIII, *De regule iuris*, 3.03.1298, w: *Liber sextus decretalium*, w: *Corpus Iuris Canonici*, editio Lipsiensi secunda post Ae. L. Richter curas ad librorum manuscriptorum et editionis romanae fidem recognovit et adnotatione critica instruxit Ae. Friedberg, vol. 2, Lipsiae 1881, col. 1122–1124.
4. *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, 25.01.1983, „Acta Apostolicae Sedis” 75 (1983) pars 2, s. 1–301; tekst łacińsko-polski: *Kodeks prawa kanonicznego*, przekład zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984.
5. *Codex Iuris Canonici. Pii X Pontificis Maximi iussu digestus, Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus*, „Acta Apostolicae Sedis” 9 (1917) pars 2, s. 11–456.
6. Dekret ogólny w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydany przez Konferencję Episkopatu Polski, w dniu 13 marca 2018 r., podczas 378. Zebrania Plenarnego w Warszawie, na podstawie kan. 455 Kodeksu Prawa Kanonicznego, w związku z art. 18 Statutu KEP, po uzyskaniu specjalnego zezwolenia Stolicy Apostolskiej z dnia 3 czerwca 2017 r., „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 30 (2018), s. 31–45.
7. Gesetz über den Kirchlichen Datenschutz in der Diözese Fulda (Kirchliches Datenschutzgesetz – KDG), 11.04.2018, „Kirchliches Amtsblatt für die Diözese Fulda” 134 (2018), Stück V, Nr. 62, s. 49–77.
8. Góralski W., *Problem wystąpienia z Kościoła katolickiego w Republice Federalnej Niemiec*, „Prawo Kanoniczne” 58 (2015) nr 1, s. 3–21.

9. Kroczek P., Skonieczny P., *Wykładnia Dekretu Konferencji Episkopatu Polski o ochronie danych osobowych z 2018 r.*, artykuł ukaże się w „*Studia Iuridica*” za 2019 r.
10. *Przepisy wydane przez księży biskupów Polski o prowadzeniu ksiąg parafialnych: ochrzczonych, bierzmowanych, małżeństw i zmarłych oraz księgi stanu dusz z 1947 r.* Opracowane przez ks. biskupa Fr. Jopa, a uchwalone i przyjęte przez Episkopat Polski 5–7 września 1947 r., w: F. Bączkiewicz, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, oprac. i do druku przygotowali J. Baron, W. Stawinoga, t. 2, Opole 1958, s. 597–615.
11. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych (Dz. Urz. UE L Nr 119, str. 1 ze sprost.).